

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จุดประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาภูมิหลังของบัณฑิตและมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 บรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แรงจูงใจในการเลือกศึกษาระดับนี้ ตลอดจน
 ศึกษาถึงสถานภาพการทำงาน ลักษณะและประเภทของงานภายหลังสำเร็จการศึกษา การ
 นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติงานวิชาชีพบรรณารักษ์ การศึกษาต่อของบัณฑิต
 และมหาบัณฑิต เพื่อรวบรวมปัญหาในการปฏิบัติงาน ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของนิสิตเก่า
 เสนอต่อภาครักษา เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอนและการจัด
 ตำแหน่งงานของภาครักษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ บัณฑิตและมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๗-๒๕๒๒ รวม ๖ รุ่น ซึ่งประกอบด้วยบัณฑิต
 จำนวน ๗๕ คน และมหาบัณฑิต ๘๔ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามซึ่งส่งถึงผู้รับทางไปรษณีย์และส่งด้วยตนเอง
 ได้รับแบบสอบถามคืนจากบัณฑิต ๕๖ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๖๖ และจากมหาบัณฑิต ๗๔ ฉบับ
 คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๗๖

สรุปผลการวิจัย

๑. สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

บัณฑิตทั้งหมดเป็นหญิง ร้อยละ ๘๕.๗ เป็นโสด อายุเฉลี่ยปัจจุบัน ๒๕.๕๕ ปี
 มหาบัณฑิตร้อยละ ๕๔.๕๔ เป็นหญิง และร้อยละ ๔๑.๕๐ เป็นโสด อายุเฉลี่ย

ปัจจุบัน ๓๒.๑๓ ปี

๒. ภูมิหลังการศึกษาในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตมีอายุ ขณะเข้าศึกษาในภาควิชาใกล้เคียงกัน อายุเฉลี่ย ๒๐.๐๓ ปี เหตุที่เลือกศึกษาระดับปริญญาตรีในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์บัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๓.๒๑ ให้เหตุผลว่าชอบหนังสือ และรักการอ่าน และจำนวนใกล้เคียงกันร้อยละ ๗๑.๔๓ เห็นว่าอาชีพบรรณารักษ์กำลังก้าวหน้า เป็นที่ต้องการของสังคมและหางานทำได้ง่าย

มหาบัณฑิตมีอายุขณะเข้าศึกษาแตกต่างกันโดยมีอายุเฉลี่ยขณะศึกษา ๒๗.๐๐ ปี ส่วนใหญ่มีพื้นความรู้ระดับปริญญาตรีทางอักษรศาสตร์ เหตุที่เลือกศึกษาระดับปริญญาตรีในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๗.๔๔ ชอบหนังสือและรักการอ่าน และรองลงมาร้อยละ ๓๔.๗๐ ต้องการเพิ่มพูนความรู้วิชาบรรณารักษศาสตร์ให้สูงขึ้น

๓. การทำงานและการศึกษาต่อ

ในจำนวนบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถาม ๕๖ คน มีผู้ยังไม่ประกอบอาชีพ ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๙๓ โดยที่บัณฑิตจำนวน ๓ คน ให้เหตุผลว่าต้องการศึกษาต่อ ส่วนอีก ๒ คน ยังหางานที่ถูกต้องใจไม่ได้ ส่วนบัณฑิตที่ประกอบอาชีพแล้ว ๕๑ คน มีผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๒๗ เพราะเห็นว่างานบรรณารักษ์เป็นงานที่ถนัดตรงกับความรู้ความสนใจมากกว่างานชนิดอื่น และมีผู้ประกอบอาชีพอื่น ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗๓ เหตุผลที่ประกอบอาชีพอื่น เพราะเห็นว่ามียรายได้ดีกว่าอาชีพบรรณารักษ์

ในปัจจุบันตำแหน่งงานและสังกัดของบัณฑิตที่ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ จัดตามลำดับที่สำคัญคือ ร้อยละ ๖๗.๘๕ เป็นบรรณารักษ์ และร้อยละ ๗.๐๕ เป็นอาจารย์ทำงานด้านห้องสมุด ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๕.๓๕ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และร้อยละ ๑๔.๒๘ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ บัณฑิตที่ประกอบอาชีพเหล่านี้ใช้เวลาหางานทำได้ไม่เกิน ๖ เดือน ด้วยวิธีสอบแข่งขัน

ส่วนมหาบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถาม ๗๔ คน มีผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๕๐ โดยให้เหตุผลในการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับบัณฑิต และมีผู้

ประกอบอาชีพอื่น ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕๔ โดยให้เหตุผลในการไม่ประกอบวิชาชีพ
 บรรณารักษ์ว่า หางานที่ใช้ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ยังไม่ได้ และเห็นว่าอาชีพบรรณารักษ์
 ไม่ก้าวหน้า สำหรับตำแหน่งงานและสังกัดของมหาบัณฑิตที่ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ปัจจุบันร้อยละ
 ๓๖.๗๐ เป็นบรรณารักษ์ รองลงมาร้อยละ ๓๐.๓๗ เป็นอาจารย์ผู้สอนและทำงานค้ำกึ่งห้องสมุด
 และร้อยละ ๑๒.๖๖ เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ โดยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
 ร้อยละ ๓๔.๒๔ รองลงมาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ร้อยละ ๓๔.๑๘ ส่วนผู้ที่ไม่ได้ประกอบ
 วิชาชีพบรรณารักษ์ ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาอื่น หรือประจำแผนกสารบรรณ เป็นต้น
 มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๓.๕๔ เป็นผู้มีงานทำอยู่แล้ว ส่วนผู้ยังไม่มีการทำงาน
 ได้มีไม่เกิน ๖ เดือน โดยวิธีสอบแข่งขัน

อนึ่ง บัณฑิตและมหาบัณฑิตจำนวนหนึ่งได้มีการโยกย้ายงานโดยก่อนที่จะมาทำงาน
 ในตำแหน่งและหน่วยงานปัจจุบัน บัณฑิตร้อยละ ๒๔.๕๑ และมหาบัณฑิตร้อยละ ๓๐.๓๗ ได้
 เคยทำงานในตำแหน่งและหน่วยงานอื่นมาก่อน สาเหตุที่มีการเปลี่ยนงานบัณฑิตและมหาบัณฑิต
 เหล่านี้ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่างานเดิมไม่ก้าวหน้า เป็นที่สังเกตได้ว่า หลังจากมีการโยกย้าย
 ตำแหน่งหน้าที่การงาน บัณฑิตได้หันมาประกอบอาชีพบรรณารักษ์มากขึ้นจากเดิมร้อยละ ๔๕.๓๖
 เป็นร้อยละ ๖๗.๘๕ ส่วนมหาบัณฑิตที่ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ ลดลงจากเดิมร้อยละ ๔๘.๑๐
 เหลือร้อยละ ๓๖.๗๐ แต่จำนวนมหาบัณฑิตผู้สอนและทำงานห้องสมุด กลับเพิ่มมากขึ้น จาก
 เดิมร้อยละ ๒๒.๗๘ เป็นร้อยละ ๓๐.๓๗

ในด้านการศึกษาคือของบัณฑิตและมหาบัณฑิต บัณฑิตร้อยละ ๒๔.๕๗ เข้าศึกษาต่อ
 ระดับปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนมหาบัณฑิต ๕ คน คิด
 เป็นร้อยละ ๖.๕๑ ได้ศึกษาต่อสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในต่างประเทศ ในระดับประกาศน
 ียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและระดับปริญญาโท อีก ๒ คน เปลี่ยนแนวเป็นสาขาวิชาอื่น เหตุผลที่
 บัณฑิตและมหาบัณฑิตศึกษาต่อ ส่วนใหญ่ต้องการความก้าวหน้าในวิชาชีพ เพื่อเพิ่มวุฒิ และ
 สนใจในเนื้อหาของวิชานั้น ๆ ส่วนที่ไม่ศึกษาต่อเป็นเพราะต้องการทำงานให้เต็มที่ และยังไม่
 สามารถลา มาเรียนได้

๔. การประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์และการนำความรู้ไปปฏิบัติงาน

บัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๑.๗๔ ปฏิบัติงานอยู่ในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย รองลงมาคือห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดโรงเรียน หอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดประชาชน ตามลำดับ โดยทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร ฝ่ายจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการ และทำงานทุกอย่างในห้องสมุด เป็นจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๑๘ หน้าที่อื่นที่บัณฑิตปฏิบัตินอกจากงานห้องสมุด ได้แก่ งานธุรการ งานบริการชุมชนและสังคม งานวิจัย งานวิชาการหรือโครงการต่าง ๆ และงานวัฒนธรรม ตามลำดับ เป็นที่สังเกตว่า ไม่มีบัณฑิตทำหน้าที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์หน้าที่เดียวเลย

ส่วนมหาดบัณฑิตทำทั้งงานสอนและงานห้องสมุดในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมากที่สุด ร้อยละ ๓๔.๑๘ รองลงมาทำเฉพาะงานห้องสมุดในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ร้อยละ ๓๒.๕๑ และเป็นผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ร้อยละ ๑๒.๖๖ มหาดบัณฑิตที่ทำงานห้องสมุด ส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๗.๖๑ ทำหน้าที่บริหาร รองลงมาร้อยละ ๓๖.๕๐ ทำงานทุกอย่างในห้องสมุด และร้อยละ ๓๓.๓๓ ทำหน้าที่จัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการ นอกเหนือจากงานประจำที่ทำอยู่ มหาดบัณฑิตเหล่านี้จะทำงานวิจัย งานวิชาการ หรือโครงการต่าง ๆ งานบริการชุมชนและสังคม งานธุรการ และงานวัฒนธรรม ตามลำดับ

ในด้านการนำความรู้ไปปฏิบัติงานโดยสรุปบัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่า วิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานปานกลาง มาก และน้อย ไล่เรียงกัน วิชาที่บัณฑิตนำไปใช้ได้มากโดยเฉลี่ย ได้แก่ วิชาการจัดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือภาษาอังกฤษ การจัดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย บริการผู้อ่าน บริการตอบคำถาม และการฝึกงาน ส่วนวิชาที่บัณฑิตผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดทุกประเภทนำไปใช้ได้น้อยโดยเฉลี่ย ได้แก่ วิชาประวัติหนังสือและการพิมพ์ บรรณารักษศาสตร์เฉพาะถิ่น วรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น (ปานกลางสำหรับผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดประชาชนและหอสมุดแห่งชาติ) และการจัดเอกสารจดหมายเหตุ เหตุที่นำไปใช้ได้ น้อย บัณฑิตร้อยละ ๘๔.๐๘ ให้เหตุผลว่า ไม่ตรงกับลักษณะการปฏิบัติงาน รองลงมาร้อยละ ๕๐.๐๐ ตอบว่าหลักสูตรเน้นการเรียนการสอนภาคทฤษฎีมากเกินไป ทฤษฎีไม่ตรงกับการปฏิบัติ

และลักษณะงาน เปลี่ยนแปลงไป

โดย เจลีย์มหาบัณฑิตนำวิชาความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานในระดับ ปานกลาง มาก และน้อย ตามลำดับ วิชาที่มหาบัณฑิตนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้มาก โดยเฉลี่ย ได้แก่ วิชาการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ วิทยานิพนธ์ รองลงมาได้แก่ การอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ การบริหารงานห้องสมุดชั้นสูง วิธีสอนบรรณารักษศาสตร์ สิ่งพิมพ์รัฐบาล และวิชาในหลักสูตร ๒๕๐๙ คือ งานเทคนิคในห้องสมุด และวรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์ชั้นสูง ส่วนวิชาที่นำไปใช้ประโยชน์ได้น้อยในห้องสมุดทุกประเภท ได้แก่ วิชาการจัดหมู่หนังสือชั้นสูง II การบริหารงานห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย และวิชาการบริหารงานเอกสารจดหมายเหตุ และโสตทัศนวัสดุในห้องสมุด เหตุผลในการที่นำความรู้บางวิชาไปใช้ได้น้อยเช่นเดียวกับบัณฑิตคือ ร้อยละ ๖๔.๔๔ ตอบว่าไม่ตรงกับลักษณะการปฏิบัติงาน และร้อยละ ๓๖.๔๔ ตอบว่าหลักสูตรเน้นการเรียนการสอนภาคทฤษฎีมากไป

๕. ปัญหาและความพอใจในงานของผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์

ในการปฏิบัติงานห้องสมุด บัณฑิตมักประสบปัญหาในระดับแตกต่างกัน โดยเฉลี่ยแล้วบัณฑิตในห้องสมุดทุกประเภทมีปัญหาเกี่ยวกับการทำงาน เช่น ผู้บริหาร ระบบบริหาร ผู้ร่วมงาน ผู้ใช้ห้องสมุด การปฏิบัติงานและปริมาณงานอยู่ในระดับปานกลางและน้อย ยกเว้นบัณฑิตในห้องสมุดโรงเรียนมีปัญหาในด้านระบบบริหารมาก ส่วนปัญหาเกี่ยวกับห้องสมุด เช่น อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ งบประมาณ บัณฑิตในห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชนมีปัญหาในด้านอาคารสถานที่ในระดับมาก เช่นเดียวกับบัณฑิตในห้องสมุดเฉพาะ นอกจากนี้ห้องสมุดโรงเรียนยังประสบปัญหาด้านวัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในระดับมากอีกด้วย แต่เรื่องงบประมาณเป็นปัญหาระดับมากที่สุดสำหรับบัณฑิตในห้องสมุดประชาชน ส่วนบัณฑิตผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดประเภทอื่นมีปัญหาในเรื่องเหล่านี้ในระดับปานกลางและน้อยโดยเฉลี่ย

มหาบัณฑิตประสบปัญหาในด้านการทำงานห้องสมุด เช่น เกี่ยวกับผู้บริหาร ระบบบริหาร ผู้ร่วมงาน ผู้ใช้ห้องสมุด การปฏิบัติงาน ปริมาณงาน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

น้อย และปานกลาง ตามลำดับ ยกเว้นมหาบัณฑิตผู้ปฏิบัติงานในหอจดหมายเหตุประสพปัญหา
ผู้บริหารในระดับมากที่สุด มหาบัณฑิตในห้องสมุดโรงเรียนประสพปัญหาคำนปริมาณงานในระดับ
มาก ส่วนปัญหาเกี่ยวกับห้องสมุด เช่น อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์เครื่องมือเครื่องใช้
งบประมาณ มหาบัณฑิตในห้องสมุดทุกประเภทประสพปัญหาในเรื่องเหล่านี้โดยเฉลี่ยในระดับ
ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ ยกเว้นมหาบัณฑิตในห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุด
เฉพาะ ซึ่งประสพปัญหามากในด้านอาคารสถานที่ ส่วนด้านงบประมาณเป็นปัญหาระดับมาก
สำหรับมหาบัณฑิตในห้องสมุดโรงเรียน มหาบัณฑิตในห้องสมุดทุกประเภทประสพปัญหาส่วนตัว
น้อยและน้อยที่สุด

ด้านความพอใจในงาน บัณฑิตร้อยละ ๔๒.๒๗ และมหาบัณฑิตร้อยละ ๔๖.๕๗
พอใจในงานในระดับปานกลาง รองลงมาบัณฑิตร้อยละ ๒๙.๕๕ และมหาบัณฑิตร้อยละ ๓๔.๒๕
ตอบว่าพอใจมาก ส่วนด้านความตั้งใจที่จะทำงานนี้ตลอดไปหรือไม่ บัณฑิตและมหาบัณฑิตส่วนใหญ่
ร้อยละ ๖๑.๓๗ และ ๕๕.๒๐ ตอบว่าไม่แน่ใจ

๖. กิจกรรมพิเศษของบัณฑิตและมหาบัณฑิต

บัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๐.๘๖ ไม่เคยเป็นสมาชิกสมาคมหรือชมรมวิชาชีพใดเลย
ซึ่งตรงกันข้ามกับมหาบัณฑิต ซึ่งมีจำนวนน้อยร้อยละ ๖.๕๕ ที่ไม่เคยเป็นสมาชิกสมาคมหรือชมรม
วิชาชีพใด ส่วนชมรมวิชาชีพที่บัณฑิตและมหาบัณฑิตจำนวนสูงสุดเป็นสมาชิก คือ ชมรม
บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๕๔ และ ๕๓.๔๒ ตามลำดับ

บัณฑิตส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับเชิญเป็นวิทยากรด้านห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์
ตรงกันข้ามกับมหาบัณฑิตที่ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๔.๗๙ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรด้านห้องสมุดและ
บรรณารักษศาสตร์

ด้านการเขียนหนังสือหรือบทความทางวิชาการ ปรากฏว่า มหาบัณฑิตได้เคย
เขียนหนังสือหรือบทความทางวิชาการถึงร้อยละ ๕๔.๗๙ แต่ส่วนใหญ่เป็นไปในรูปแบบความ
ต่างจากบัณฑิต ซึ่งมีผลงานด้านนี้เพียงร้อยละ ๑๓.๖๔

๗. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบัณฑิตและมหาบัณฑิตต่อภาควิชา

ด้านหลักสูตรระดับปริญญาตรีและปริญญาโท บัณฑิตและมหาบัณฑิตส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า หลักสูตรแต่ละระดับที่ตนเองได้ศึกษามาเหมาะสมดีแล้ว แต่ควรเปิดสอนทุกวิชาที่มีในหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ พร้อมกันนั้นได้เสนอให้เพิ่มชั่วโมงเรียนและชั่วโมงภาคปฏิบัติของบางวิชาที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานวิชาชีพบรรณารักษ์ และสำหรับมหาบัณฑิตได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเขียนวิทยานิพนธ์ว่า จำนวนหน่วยกิตของวิทยานิพนธ์ในหลักสูตร ๒๕๒๐ คือ ๙ หน่วยกิตนั้นเหมาะสมดีแล้ว และส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะให้เลิกเขียนวิทยานิพนธ์ ส่วนจำนวนใกล้เคียงกันเห็นว่า ควรให้ผู้เรียนได้เลือกเองว่าจะเขียนวิทยานิพนธ์ หรือเรียนรายวิชาได้ตามความพอใจ

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองได้รับอันเนื่องมาจากอิทธิพลและสิ่งแวดล้อมในภาควิชาโดยเฉลี่ยบัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองได้รับในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านความรับผิดชอบ และมนุษยสัมพันธ์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ในระดับมาก ส่วนมหาบัณฑิตเห็นว่าตนเองได้รับสิ่งต่าง ๆ ในระดับปานกลางโดยเฉลี่ย ยกเว้นมหาบัณฑิตกลุ่มอาชีพอื่นเห็นว่า ได้รับในระดับมากในเกือบทุกเรื่อง ที่เห็นตรงกันทั้งมหาบัณฑิตกลุ่มผู้ใช้วิชาชีพบรรณารักษ์และกลุ่มอาชีพอื่นว่าตนเองได้ในระดับมากคือ มนุษยสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น และความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักคิดลึกลับใจแก้ปัญหา

ความต้องการโดยเฉลี่ยของบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่จะให้ภาควิชาจัดดำเนินการใน
ด้านวิชาการ ด้านบริการ ด้านการบริการ อยู่ในระดับมาก
นอกจากนี้บัณฑิตและมหาบัณฑิตยังได้ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทาง
ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน กิจกรรมและบริการ ตลอดจนอาจารย์ผู้สอนไว้ด้วย

อภิปรายผล

๑. ด้านสถานภาพ

สถานภาพส่วนตัวของบัณฑิตด้านอายุระหว่างศึกษาไม่แตกต่างกันมาก เพราะเป็นวัยที่อยู่ในระหว่างการศึกษาล่าเรียนในระดับปริญญาตรี ส่วนอายุปัจจุบันและพื้นฐานความรู้ไม่แตกต่างกันมาก เพราะการวิจัยในครั้งนี้กำหนดขอบเขตของการสำรวจเป็นระยะสั้น คือ รวมผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาบรรณารักษศาสตร์เพียง ๖ รุ่น ด้านสถานภาพสมรสปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นโสด ซึ่งอาจเป็นเพราะบัณฑิตเพิ่งสำเร็จการศึกษาและเริ่มต้นประกอบอาชีพ จึงเป็นเหตุให้ตำแหน่งหน้าที่การงานไม่ต่างกันมากด้วย

สำหรับมหาบัณฑิต ด้านอายุระหว่างศึกษา และอายุปัจจุบันค่อนข้างแตกต่างกัน เพราะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไม่ได้กำหนดอายุและพื้นฐานความรู้ของผู้เข้าศึกษา จึงทำให้ผู้เข้าศึกษามีระดับอายุ พื้นฐานความรู้ และตำแหน่งหน้าที่การงานแตกต่างกันมากกว่าบัณฑิต

๒. เหตุผลที่เลือกศึกษาระดับปริญญาตรี

สาเหตุที่บัณฑิตเลือกศึกษาระดับปริญญาตรี เพราะชอบหนังสือและรักการอ่าน รองลงมาเห็นว่า อาชีพบรรณารักษ์กำลังก้าวหน้า เป็นที่ต้องการของสังคมและหางานทำได้ง่าย และต้องการเป็นบรรณารักษ์ ส่วนมหาบัณฑิตเลือกศึกษาระดับปริญญาตรี เพราะชอบหนังสือและรักการอ่านเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาต้องการเพิ่มพูนความรู้วิชาบรรณารักษศาสตร์ ส่วนที่เห็นว่า อาชีพบรรณารักษ์กำลังก้าวหน้า เป็นที่ต้องการของสังคม และหางานทำได้ง่าย เป็นอันดับ ๓ แสดงให้เห็นว่า ภาพพจน์ หรือทัศนคติ ระหว่างบัณฑิตและมหาบัณฑิตเหมือนกันในแง่ของความพอใจและความสนใจพื้นฐาน รวมทั้งเล็งเห็นถึงแนวโน้มของอาชีพบรรณารักษ์ที่กำลังขยายตัวและมีความก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ แต่แตกต่างกันในแง่ความต้องการเพิ่มพูนความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตต้องการเพิ่มพูนความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์เป็นอันดับที่ ๗ แสดงว่าวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด หรือวิชาวิธีการศึกษาในมหาวิทยาลัย มีส่วนในการ

เล็กน้อย ซึ่งต่างจากผลการวิจัยของซูดิมา สัจจามันท์^๑ ที่พบว่า แรงจูงใจในการเลือกศึกษาระดับปริญญาตรีของบัณฑิต นอกจากสมัครใจเองแล้ว อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญมาจากการได้ศึกษาวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในชั้นปีที่ ๑ ฉะนั้นในระยะหลังวิชานี้จึงนับว่ามีส่วนในการสร้างความสนใจในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ได้น้อย

๓. ลักษณะการประกอบอาชีพ

จากการวิจัยพบว่า บัณฑิตและมหาบัณฑิตได้ทำงานโดยใช้ความรู้วิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นจำนวนมากพอสมควร คือ บัณฑิตเป็นบรรณารักษ์และสอนวิชาเกี่ยวกับห้องสมุด (โดยไม่รวมผู้ยังไม่ประกอบอาชีพ) ร้อยละ ๘๖.๒๗ ส่วนมหาบัณฑิตประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ ร้อยละ ๘๒.๔๑ นับได้ว่า ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประสบความสำเร็จและไม่สูญเสียเปล่าในการลงทุนทางการศึกษา ซึ่งต่างจากงานวิจัยของซูดิมา สัจจามันท์^๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่ทำการสำรวจลักษณะการประกอบอาชีพบรรณารักษ์ แต่เป็นการสำรวจในระยะเริ่มแรก ซึ่งปรากฏผลวิจัยว่า มีบัณฑิตถึงร้อยละ ๔๐.๘๒ และมหาบัณฑิตร้อยละ ๑๐.๓๔ ที่ไปทำงานด้านอื่น แสดงว่า ในระยะหลังจนถึงปัจจุบันสังคมเห็นความสำคัญของวิชาชีพบรรณารักษ์ และบัณฑิตและมหาบัณฑิตมั่นใจในวิชาชีพที่เรียนมามากขึ้น จึงหันมาประกอบอาชีพให้ตรงกับความรู้ความสนใจของตน โดยสังเกตได้จากตารางที่ ๓ หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่การงานแล้ว ในปัจจุบันมีบัณฑิต เป็นบรรณารักษ์เพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ ๔๔.๓๖ เป็น ๖๗.๘๔ ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับเหตุผลที่บัณฑิต เลือกศึกษาระดับปริญญาตรีตามข้อที่อภิปรายในข้อ ๒ แต่สำหรับมหาบัณฑิตในปัจจุบันเป็นบรรณารักษ้น้อยลง แต่ตำแหน่งอาจารย์สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และตำแหน่งอาจารย์ผู้สอนและทำงานห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น แสดงว่า มหาบัณฑิตเปลี่ยนไปดำรงตำแหน่งอาจารย์ โดยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และ

---

^๑ซูดิมา สัจจามันท์, "การสำรวจสถานภาพการทำงานของบัณฑิต (ปีการศึกษา ๒๕๐๒-๒๕๑๖) และมหาบัณฑิต (ปีการศึกษา ๒๕๐๗-๒๕๑๖) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," หน้า ๑๖๐-๑๖๑.

^๒เรื่องเดียวกัน.

กระทรวงศึกษาธิการมากขึ้น (ตามตารางที่ ๔) ทั้งนี้อาจมาจากสาเหตุที่ถึงแม้จบการศึกษา ระดับเดียวกัน แต่ผู้ที่บรรจุในตำแหน่งบรรณารักษ์ โดยเฉพาะของทบวงมหาวิทยาลัยกลับมี สถานภาพไม่เท่ากับผู้ที่บรรจุในตำแหน่งอาจารย์ในด้านการเลื่อนขั้น เลื่อนเงินเดือน ทั้งนี้เป็น เพราะคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย (ก.ม.) แบ่งข้าราชการพลเรือนใน มหาวิทยาลัยเป็น ๓ สาย คือ สาย ก. เป็นตำแหน่งที่ทำหน้าที่สอน วิจัย และให้บริการ ทางวิชาการ ได้แก่ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์ สาย ข. เป็นตำแหน่งที่ทำหน้าที่บริการทางวิชาการ ได้แก่ บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา แพทย์ พยาบาล นักวิจัย และตำแหน่งทางวิชาการอื่น ๆ ที่ก.ม. กำหนด และ สาย ค. ทำหน้าที่เกี่ยวกับบริหารและธุรการ ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการศูนย์ สถาบัน หรือสำนัก และตำแหน่งอื่นที่ ก.ม. กำหนด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบตำแหน่งบรรณารักษ์กับตำแหน่งอาจารย์ซึ่งเป็นสายงานวิชาการเดียวกันและสังกัด หน่วยบริหารงานบุคคลกลางเดียวกัน คือ ก.ม. ในด้านระดับตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง และ ระดับเงินเดือน จะพบว่า ตำแหน่งอาจารย์ซึ่งเป็นข้าราชการสาย ก. ได้เปรียบกว่ามาก^๑ จึง ทำให้บรรณารักษ์เปลี่ยนไปดำรงตำแหน่งอาจารย์มากขึ้น เพราะมีความก้าวหน้ามากกว่า

จากการศึกษาลักษณะประ เภทของงานปรากฏว่า บัณฑิตทำงานในท้องสมุดมหา- วิทยาลัยมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากท้องสมุดมหาวิทยาลัยกำลังอยู่ในระยะขยายตัว มีการรับอัตรา บรรณารักษ์ใหม่เพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนบัณฑิตไม่ทำงานสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์หน้าที่เดียวเลย ทั้งนี้ เนื่องจากงานสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ตามสถาบันอุดมศึกษา รับ เฉพาะผู้จบปริญญาโทเท่านั้น

ผลวิจัยนี้จะทำให้ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทได้ทราบถึง ลักษณะของงานวิชาชีพสำหรับผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับว่า ระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ต้องปฏิบัติงาน ในหน้าที่บรรณารักษ์ ส่วนระดับปริญญาโทสามารถเป็นบรรณารักษ์หรือเป็นผู้สอนวิชา

^๑ กงกฎหมายและระเบียบ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, "กฎทบบวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๐๗," ใน กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการประเภทต่าง ๆ และพนักงาน ส่วนท้องถิ่น (ม.ป.ท., ๒๕๒๒), หน้า ๑-๑๒.

บรรณารักษศาสตร์ได้ นอกจากนั้นยังทราบว่าหน่วยงานที่จะรับผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ ส่วนใหญ่คือสถาบันอุดมศึกษา ฉะนั้นผู้กำลังศึกษาจึงมีโอกาสทราบแนวทางการประกอบวิชาชีพ และเตรียมตัวออกไปทำงาน

๔. การศึกษาต่อ

การที่บัณฑิตจำนวนหนึ่งได้เข้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระดับปริญญาโท นับว่าเป็นผลดีในการยกระดับความรู้ของตนเอง และเป็นการยกระดับวงการวิชาชีพบรรณารักษ์ ที่จะได้ผู้มีคุณวุฒิตำดับบรรณารักษศาสตร์เพิ่มขึ้น เพื่อมาช่วยปรับปรุงพัฒนางานด้านห้องสมุดและสถานภาพของบรรณารักษ์ให้ก้าวหน้าทัดเทียมอาชีพอื่น สำหรับมหาบัณฑิตมีจำนวนน้อยที่มีโอกาสศึกษาต่อ เพราะต้องไปศึกษาต่อต่างประเทศ ซึ่งต้องใช้ทุนจำนวนมาก เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาโทในชั้นนี้ในประเทศไทย

๕. การนำความรู้ไปปฏิบัติงาน

บัณฑิตและมหาบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ได้นำความรู้จากการศึกษาระดับบรรณารักษศาสตร์ไปใช้โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและมาก ซึ่งตรงกับงานวิจัยของชุตีมา สัจจามันท์^๑ ส่วนหมวดวิชาที่นำไปใช้ปรากฏว่า บัณฑิตนำหมวดวิชาเทคนิคและหมวดบริการไปใช้ได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชุตีมา สัจจามันท์^๒ หักศนิย์ ทองศิริ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘^๓ และมาลีณี ประเสริฐวงศ์^๔ ในปีเดียวกัน เหตุที่นำไปใช้ได้มากเป็นเพราะบัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานฝ่ายเทคนิคและบริการ จึงนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง

^๑ชุตีมา สัจจามันท์, "การสำรวจสถานภาพการทำงานของบัณฑิต (ปีการศึกษา ๒๕๐๒-๒๕๑๖) และมหาบัณฑิต (ปีการศึกษา ๒๕๐๗-๒๕๑๖) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," หน้า ๑๖๑.

^๒เรื่องเดียวกัน.

^๓หักศนิย์ ทองศิริ, "ประสิทธิผลของหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา ๒๕๑๓-๒๕๑๖," หน้า ๑๔๖.

^๔มาลีณี ประเสริฐวงศ์, "การศึกษาประเมินผลหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์," หน้า ๘๑.

ส่วนมหาวิทยาลัยในหมวดการวิจัยไปใช้ปฏิบัติงานได้มาก ซึ่งผลการวิจัยข้อนี้ต่างจากของ ชูติมา สัจจามันท์ ที่พบว่า มหาวิทยาลัยในหมวดเทคนิคและบริการไปใช้ได้มาก อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ซึ่งต้องให้บริการค้นคว้าวิจัยเพิ่มมากขึ้น

ส่วนวิชาที่นำไปใช้ปฏิบัติงานได้น้อย เช่น การบริหารงานเอกสารจดหมายเหตุ ไลศทัศนวัสดุในห้องสมุด ประวัติหนังสือและการพิมพ์ บรรณารักษศาสตร์เฉพาะถิ่น ซึ่งเป็นเพราะไม่ตรงกับลักษณะการปฏิบัติงาน จะเห็นได้ว่าการนำบางวิชาไปใช้ได้น้อยนี้เนื่องมาจากความแตกต่างของลักษณะงานที่ทำ ตำแหน่งงาน และประเภทของห้องสมุด ทำให้ใช้วิชาบางวิชาไม่ได้ โดยเฉพาะบัณฑิตซึ่งไม่อาจทราบล่วงหน้าว่าตนเองจะต้องไปทำงานประเภทใด จึงไม่มีโอกาสเลือกเรียนให้ตรงกับการใช้งานได้ แต่สำหรับมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีงานทำมาก่อน จึงมีโอกาสได้เลือกเรียนวิชาที่ตนเองนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้มากกว่า

๖. ปัญหาในการปฏิบัติงานห้องสมุด

ในการปฏิบัติงานห้องสมุดโดยเฉลี่ยบัณฑิตและมหาวิทยาลัยประสบปัญหาในระดับปานกลางและน้อย ซึ่งผลการวิจัยในข้อนี้ตรงกับผลการวิจัยของชูติมา สัจจามันท์^๑ และทัศนีย์ ทองศิริ^๒ แสดงว่าบัณฑิตและมหาวิทยาลัยได้ใช้ความรู้ความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในการทำงานได้ ยกเว้นผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดเฉพาะ และห้องสมุดประชาชน ที่มีปัญหาในด้านวัสดุครุภัณฑ์และอาคารสถานที่ในระดับมาก ซึ่งเรื่องนี้จะเกี่ยวข้องกับด้านงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชน ที่ผลการวิจัยพบว่า ประสบปัญหามากด้านงบประมาณด้วยเช่นกัน เหตุเพราะงบประมาณที่

^๑ชูติมา สัจจามันท์, "การสำรวจสถานภาพการทำงานของบัณฑิต (ปีการศึกษา ๒๕๐๒-๒๕๑๖) และมหาวิทยาลัย (ปีการศึกษา ๒๕๐๗-๒๕๑๖) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," หน้า ๑๕๖-๑๕๗.

^๒ทัศนีย์ ทองศิริ, "ประสิทธิผลของหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา ๒๕๑๓-๒๕๑๖," หน้า ๑๔๖.

ห้องสมุดเหล่านี้ได้รับมักมีจำกัด ตามที่อุบล รอดเยี่ยม^๑ ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชน พบปัญหาว่า งบประมาณห้องสมุดประชาชนมีจำกัด ไม่เพียงพอในการปรับปรุงห้องสมุด ส่วนหนึ่งของงบประมาณต้องสูญเสียไปในด้านฝึกอบรมบรรณารักษ์ใหม่แทนคนเก่าที่ย้าย โอน หรือออก เพราะไม่สามารถเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งให้ก้าวหน้าเท่าเทียมข้าราชการประเภทอื่น อาคารสถานที่มักต้องอาศัยสถานที่อื่นหรือเช่า ซึ่งคับแคบ ทรุดโทรม คนมาใช้ไม่สะดวก เช่นเดียวกับห้องสมุดโรงเรียนที่ใช้งบประมาณจำกัด ไม่สามารถที่จะจัดหาหนังสือ วัสดุครุภัณฑ์ มาให้เพียงพอกับจำนวนครูและนักเรียนที่ใช้บริการได้^๒ ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้ผู้บริหารงานที่มีความรู้ความสามารถและความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านห้องสมุด ซึ่งจะสังเกตเห็นความสำคัญของบรรณารักษ์ และสนับสนุนงานของห้องสมุดในเรื่องที่เกี่ยวกับงบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนวัสดุครุภัณฑ์ จึงจะแก้ปัญหานี้ได้

๗. ความพอใจในงาน

จากการวิจัยพบว่า บัณฑิตและมหาบัณฑิตมีความพอใจในงานระดับปานกลาง และมาก ซึ่งใกล้เคียงกับผลวิจัยของลลิตา กิตติประसार ในปี ๒๕๑๔^๓ ที่พบว่า มหาบัณฑิตทางการศึกษาที่ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ส่วนใหญ่พอใจในงานที่ทำอยู่ แต่

---

^๑อุบล รอดเยี่ยม, "การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๓๘-๔๐.

^๒เกษม นิยมราษฎร์, "การศึกษาสภาพห้องสมุดโรงเรียนมัธยมในโครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมในส่วนภูมิภาค ๑ และ ๒," หน้า ๘๐-๘๑.

^๓ลลิตา กิตติประसार, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๐๘-๒๕๑๖," หน้า ๓๗.

อย่างไรก็ดี สำหรับบัณฑิตและมหาบัณฑิตสาขาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แม้จะมีความพอใจในงานวิชาชีพบรรณารักษ์ที่ทำอยู่ แต่ก็ยังไม่แน่ใจว่าจะทำงานนี้ตลอดไปหรือไม่ แสดงว่า บัณฑิตและมหาบัณฑิตเหล่านี้อาจจะยังไม่มีความศรัทธาในวิชาชีพเพียงพอ หรือขาดความมั่นใจในงานของตน ซึ่งอาจเนื่องจากองค์ประกอบหลายประการ เช่น เห็นว่าอาชีพบรรณารักษ์ โดยเฉพาะของทางราชการไม่ก้าวหน้าอย่างเช่นในมหาวิทยาลัย ตำแหน่งบรรณารักษ์เป็นข้าราชการสาย ข. ไม่ทัดเทียมและเสียเปรียบตำแหน่งอาจารย์ซึ่งเป็นข้าราชการสาย ก. มีโอกาสเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง และเงินเดือนได้มากกว่า

๔. กิจกรรมพิเศษและการผลิตผลงานวิชาการ

นอกจากงานในหน้าที่แล้ว ในด้านกิจกรรมพิเศษ จากการวิจัยพบว่า บัณฑิตจำนวนน้อยเพียงร้อยละ ๒๔.๕๔ ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษ โดยเป็นสมาชิกสมาคมหรือชมรมวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งต่างจากผลการวิจัยของชูดิมา สัจจามันท์^๑ ใน พ.ศ. ๒๕๑๔ ที่พบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๐.๖๑ ของจำนวนบัณฑิตทั้งหมดได้เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษโดยเป็นสมาชิกสมาคมหรือชมรมวิชาชีพต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าบัณฑิตในระยะเวลาหลังอาจมองไม่เห็นความสำคัญว่าสมาคมหรือชมรมวิชาชีพจะช่วยพัฒนางานอาชีพของตนได้อย่างไร ดังนั้นสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ ควรจะแสดงให้เห็นว่าทางสมาคมมีบทบาทในการช่วยพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์อย่างไรบ้าง และจะสนับสนุนหรือให้ประโยชน์แก่บรรณารักษ์ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างไร เพื่อให้บัณฑิตเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก ส่วนมหาบัณฑิต จากการวิจัยพบว่ามหาบัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๓.๑๕ ได้เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษ โดยเป็นสมาชิกสมาคมและชมรมวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของชูดิมา สัจจามันท์^๒ ที่พบว่ามหาบัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๐.๐๐ เป็นสมาชิกชมรมวิชาชีพต่าง ๆ แสดงว่ามหาบัณฑิตให้ความสนใจในบทบาทของสมาคมวิชาชีพ ดังนั้น

^๑ชูดิมา สัจจามันท์, "การสำรวจสถานภาพการทำงานของบัณฑิต (ปีการศึกษา ๒๕๐๒-๒๕๑๖) และมหาบัณฑิต (ปีการศึกษา ๒๕๐๗-๒๕๑๖) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," หน้า ๑๑๕.

^๒เรื่องเดียวกัน.

สมาคมหรือชมรมวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ควรมีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ เป็นศูนย์กลางของวิชาชีพบรรณารักษ์ และคุ้มครองฐานะของบรรณารักษ์ให้เท่าเทียมอาชีพอื่น

ในด้านการผลิตผลงานทางวิชาการ จากการวิจัยพบว่าบัณฑิตจำนวนร้อยละ ๑๓.๖๔ ได้เคยเขียนหนังสือหรือบทความวิชาการ ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยของชุดิมา สัจจานันท์^๑ ที่พบว่าบัณฑิตร้อยละ ๑๗.๖๔ จากผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ทั้งหมด ได้เคยเขียนหนังสือและบทความทางวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบัณฑิตเป็นบรรณารักษ์ ซึ่งการเลื่อนตำแหน่งไม่ต้องอาศัยผลงานวิชาการ จึงผลิตผลงานวิชาการออกมาน้อย ซึ่งตรงกันข้ามกับมหาบัณฑิต ที่ผลการวิจัยพบว่าร้อยละ ๔๔.๗๔ ได้เคยเขียนหนังสือและบทความวิชาการ ต่างจากผลวิจัยของชุดิมา สัจจานันท์^๒ ที่พบว่ามหาบัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๖.๖๗ ไม่เคยเขียนหนังสือหรือบทความวิชาการแต่อย่างใด แสดงว่ามหาบัณฑิตในระยะหลังตื่นตัวและให้ความสนใจด้านวิชาการมากขึ้น อีกประการหนึ่ง มหาบัณฑิตทำงานในตำแหน่งอาจารย์ ซึ่งการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งต้องอาศัยผลงานทางวิชาการ จึงทำให้มหาบัณฑิตผลิตผลงานวิชาการมากขึ้น

๔. ความคิดเห็นต่อหลักสูตร

ในด้านหลักสูตร บัณฑิตและมหาบัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับวิชาเลือก วิชาบังคับ ชั่วโมงเรียนที่บัณฑิตและมหาบัณฑิต เสนอมาสมควรที่ทางคณาจารย์ควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้หลักสูตรได้มีประสิทธิภาพสมบูรณ์มากขึ้น

ส่วนด้านวิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ยังเห็นว่า การเขียนวิทยานิพนธ์จะให้ประโยชน์แก่มลิตระดับปริญญาโท คือ มลิตจะได้ศึกษาค้นคว้ามากขึ้น ทำให้เกิดประสบการณ์ในการทำวิจัย และจะมีผลต่อการทำงานในอนาคต จึงไม่เห็นด้วยที่จะให้เลิกเขียน หรือมิฉะนั้นก็ให้เป็นไปตามความพอใจของผู้เรียนเองว่าจะเขียนวิทยานิพนธ์หรือจะเรียนรายวิชาแทน

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

ซึ่งประการหลังนี้ตรงกับโครงการของภาควิชาที่จะเปิดการศึกษาแผน ข. ให้นิสิตได้มีโอกาส จะพิจารณาเลือกเรียนตามความถนัด ความพอใจของตน

๑๐. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การที่บัณฑิตและมหาบัณฑิตได้ให้ความคิดเห็น เกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองได้รับ เนื่องจาก จากอิทธิพลและสิ่งแวดล้อมในภาควิชา พบว่าค่านิยมสัมพันธและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็น สิ่งที่บัณฑิตและมหาบัณฑิตคิดว่าตนเองได้รับในระดับมาก ซึ่งเป็นผลสอดคล้องกับการวิจัยที่พบว่าบัณฑิตและมหาบัณฑิตประสบปัญหาในการปฏิบัติงานในระดับน้อยและปานกลาง ในด้านอื่นนอกจากนั้นได้รับโดยเฉลี่ยในระดับปานกลาง แสดงว่าภาควิชายังขาดการปลูกฝังในทัศนคติและ อุบัติสัยในการทำงานวิชาชีพบรรณารักษ์อีกเล็กน้อย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ควรได้รับการคำนึงถึงควบคู่กันไปกับการให้วิชาความรู้

ด้านข้อเสนอแนะและความต้องการในด้านต่าง ๆ ของบัณฑิตและมหาบัณฑิต โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมากที่สุด และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุงการ ดำเนินงานของภาควิชา เป็นสิ่งที่สมควรพิจารณาเพื่อผลในการผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่มี คุณภาพมากขึ้น และเพื่อให้ภาควิชาเป็นศูนย์กลางในการเพิ่มพูนความรู้ แก้ไขปัญหา พบปะ คิดต่อของนิสิตเก่า ตลอดจนพัฒนาวิชาชีพและสถานภาพบรรณารักษ์ให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

๑. หลักสูตร

จากการวิจัยพบว่า สำหรับระดับปริญญาตรี บางวิชานิสิตได้เรียนแต่ภาคทฤษฎี ไม่มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติมากนัก ภาควิชาจึงควรเพิ่มชั่วโมงปฏิบัติ เพื่อที่นิสิตจะได้ นำประสบการณ์ ไปใช้ได้โดยตรง เช่นวิชาในหมวดงานเทคนิคของห้องสมุด หมวดบริการผู้อ่าน และการ ฝึกงาน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้บัณฑิตเกิดทักษะในการปฏิบัติงานวิชาชีพมากขึ้น และยังมีโอกาสได้ เห็นปัญหา และหาวิธีทางแก้ไขจากการที่ลงมือปฏิบัติจริง สำหรับในระดับปริญญาโท วิจัยพบว่าวิทยานิพนธ์ เป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาในด้านประสบการณ์การทำงานวิจัย ซึ่งจะนำไป

ใช้ได้ในการประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ ฉะนั้นจึงยังไม่สมควรให้เลิกเขียนทั้งหมด แต่เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่มีความถนัดหรือไม่สนใจที่จะเขียนหรือผู้ที่คิดว่า การเขียนวิทยานิพนธ์จะไม่เป็นประโยชน์ต่องานของตนเองที่จะประกอบในภายภาคหน้าได้เลือกตามความพอใจ ทางภาควิชาจึงควรจัดค่าเงินการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะเลือกเรียนรายวิชาหรือเขียนวิทยานิพนธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้จะได้เป็นการจำกัดหัวข้อวิทยานิพนธ์ให้อยู่ในเรื่องที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาย่างแท้จริงเท่านั้น

นอกจากนี้ภาควิชาควรพิจารณาให้มีการเปิดสอนกลุ่มวิชา เฉพาะทางบรรณารักษศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียน เช่น กลุ่มห้องสมุดโรงเรียน กลุ่มห้องสมุดกฎหมาย กลุ่มห้องสมุดแพทย์ กลุ่มห้องสมุดดนตรี และอื่น ๆ ผู้เรียนจะได้เลือกเรียนตามกลุ่ม เพื่อผลิตบรรณารักษ์ที่มีความรู้ลึกซึ้งในแต่ละด้านจริงๆ และเปิดสอนแบบสหสาขาวิชา ส่งนิสิตไปเรียนในสาขาอื่นตามภาควิชา คณะ หรือสถาบันต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐาน เช่น วิชาในด้านการเกษตร การแพทย์ การธนาคาร เป็นต้น

๒. การเรียนการสอน

จากการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนใช้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้อาจารย์ใช้วิธีสอนอื่น ๆ บ้าง เช่น การอภิปราย การค้นคว้าด้วยตนเอง หรือการสอนแบบแก้ปัญหา ตลอดจนใช้สื่อการสอนต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและความสนใจให้กับผู้เรียนมากขึ้น ส่วนตำราและเอกสารประกอบการค้นคว้า ควรพยายามเพิ่มให้พอกับปริมาณของนิสิต และควรสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนเขียนตำราประกอบวิชาที่สอน เพื่อลดปัญหาตำราและ เอกสารที่ไม่สามารถจัดหามาให้พอเพียง

อนึ่ง ภาควิชาควรจัดปฐมนิเทศนิสิตใหม่ทั้งระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท เพื่อช่วยเหลือนำในการเลือกวิชาเรียน และมีการปัจฉิมนิเทศนิสิตผู้จะจบการศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อแนะแนวทางในการทำงาน และวิธีหางานทำ สิ่งเหล่านี้จะเป็นการช่วยสร้างความมั่นใจ และความศรัทธาในวิชาชีพให้กับนิสิตและมหาบัณฑิตมากขึ้น

๓. การศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาระดับหลังปริญญาโท

ในปัจจุบันสารนิเทศศาสตร์กำลังขยายตัวในวงการห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์ วิทยาการใหม่ ๆ มีเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วได้มีโอกาสปรับตัวให้ทันกับการพัฒนาที่รุดหน้า ภาควิชาควรจัดให้มีการบรรยาย อบรม สัมมนา ในหัวข้อใหม่ ๆ ให้บ่อยครั้งขึ้น โดยใช้อาจารย์ในภาควิชาหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาเฉพาะมาให้ความรู้ ซึ่งอาจกำหนดเวลาตามที่พิจารณาเห็นว่าผู้ต้องการเข้ารับการอบรมสามารถปลีกตัวมาเรียนได้ การบรรยาย อาจเป็นวิชาสั้น ๆ หรืออาจเป็นเรื่องที่ต่อเนื่องกันไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง สำหรับผู้ต้องการที่จะเพิ่มวุฒิ เลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง ก็อาจจะออกประกาศนียบัตรให้ หรือเปิดการศึกษาระดับหลังปริญญาโท (Post Master's Program) ใช้เวลาเรียน ๑ ปีการศึกษา ซึ่งภาควิชามีความประสงค์จะจัดสอนอยู่แล้ว เพื่อให้มหาบัณฑิตผู้ไม่ทาศึกษา แต่ไม่มีทุนพอจะไปศึกษาต่างประเทศ ได้เข้าศึกษา ซึ่งจากตารางที่ ๒๗ มีมหาบัณฑิตแสดงความจำนงจะให้ภาควิชาจัดสอนในระดับมาก

๔. การผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วิทยาศาสตร์ การเกษตร และอุตสาหกรรม เพราะกำลังได้รับการพัฒนา ทำให้เอกสารแขนงต่าง ๆ เหล่านี้ในวันจะเพิ่มมากขึ้นในห้องสมุด บรรณารักษ์จึงจำเป็นต้องหาวิธีที่จะบริการเอกสารให้สนองความต้องการของผู้ใช้เป็นอย่างดี และการค้นคว้าในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะต้องการข้อมูลในสาขาวิชาที่แคบและเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ทางภาควิชาควรคำนึงถึงการผลิตบรรณารักษ์ให้เชี่ยวชาญในการจัดและให้บริการ เอกสารด้านวิทยาศาสตร์ การเกษตร และเทคโนโลยี ด้วย เพราะเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันภาควิชาเน้นหนักการผลิตบรรณารักษ์ด้านมนุษยศาสตร์ด้านเดียว

๕. บริการที่ผลิตแก่ต้องการ

จากการวิจัยพบว่า บัณฑิตและมหาบัณฑิตผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ต้องการให้ภาควิชาเป็นศูนย์กลางวิชาการให้ผลิตแก่ได้ตามปัญหาที่ได้ และเป็นศูนย์กลางของผลิตแก่ที่จะพบปะสังสรรค์ จัดทำทำเนียบผลิตแก่ เพื่อสะดวกในการติดต่อ ดังนั้นภาควิชาควรจัด

ค่าเงินการให้ผลิตแก่ได้ตามปัญหาและประชาสัมพันธ์กิจกรรมของภาควิชา โดยใช้ วารสารบรรณารักษศาสตร์ เป็นสื่อกลาง ส่วนการจัดทำทำเนียบรุ่นอาจใช้วิธีรวบรวมจากหนังสืออนุสรณ์ที่แต่ละรุ่นทำไว้ หรือใช้ วารสารบรรณารักษศาสตร์ ประกาศให้ผลิตแก่ส่งชื่อ ที่อยู่ ที่ทำงาน มาให้ เพราะทำเนียบรุ่นจะเป็นประโยชน์มากในการติดต่อประสานงานและร่วมมือปฏิบัติงาน และส่งข่าวคราวระหว่างผลิตแก่ และมีประโยชน์ต่อภาควิชาในกรณีที่ภาควิชาต้องการติดต่อ หาข้อมูล หรือสอบถามผลิตแก่ในการวิจัย เรื่องต่าง ๆ

๖. การสร้างศรัทธาในวิชาชีพ

จากการที่วิจัยพบว่าบัณฑิตและมหาบัณฑิตส่วนใหญ่มีศรัทธาต่อวิชาชีพบรรณารักษ์ในระดับปานกลาง และไม่แน่ใจว่าจะทำงานอาชีพนี้ไปตลอด อาจเป็นเพราะภาควิชาฯ ยังไม่สามารถสร้างความมั่นใจและปลูกฝังความศรัทธาในวิชาชีพให้บัณฑิตและมหาบัณฑิต เหล่านั้นเพียงพอ ดังนั้นภาควิชาควรหาทางทำให้บัณฑิตและมหาบัณฑิตมีศรัทธาในวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น โดยมุ่งทางด้านการศึกษาการสอนซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากอาจารย์ผู้สอนทุกวิชา ด้วยการให้ผู้สอนได้กำหนดจุดประสงค์ในการสอนให้ชัดเจน และพยายามสอนให้ได้ผลครบตามจุดประสงค์ในการสอนนั้น จุดประสงค์การสอนนั้นมีนักการศึกษาผู้หนึ่ง คือ เบนจามิน เอส. บลูม (Benjamin S. Bloom) ได้เคยเสนอแนะไว้ว่า การสอนที่ดีควรบรรลุจุดประสงค์ ๓ ประการ คือ

๑. ทางพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือการให้ความรู้จนผู้เรียนเกิดความเข้าใจ จำเนื้อหาสาระต่าง ๆ หลักการและทฤษฎีได้ สามารถนำความรู้และทฤษฎีไปใช้ในสภาพใหม่ สถานการณ์ใหม่ และแก้ปัญหาได้

๒. ทางจิตพิสัย (Affective Domain) เกี่ยวกับทางด้านอารมณ์ คือทำให้ผู้เรียนเต็มใจยอมรับในสิ่งที่เรียน มีปฏิริยาตอบสนอง ร่วมงานกิจกรรม ทำงานต่าง ๆ จนสำเร็จอย่างเต็มใจและพอใจ เชื่อ ศรัทธา และซาบซึ้ง เห็นความสำคัญในวิชาที่เรียน ตลอดจนคำนึงถึงภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ เชื่อมั่นในตนเอง และคิดช่วยเหลือผู้อื่น สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมอันจะเป็นความรู้สึกร่วมอยู่กับตัว เขาไปตลอด

๓. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นกาแสดงออกทางร่างกาย สามารถเขียน พูด และปฏิบัติได้

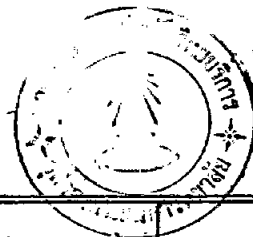
เท่าที่เป็นอยู่อาจารย์ผู้สอนมักขาดการเน้นหนักในข้อที่ ๒ คือ สอนให้เกิดค่านิยม ส่วนใหญ่เน้นด้านการให้ความรู้เป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ถ้าผู้สอนพยายาม เสริมจุดประสงค์ในข้อที่ ๒ ให้มากขึ้น หาดตัวอย่างที่ดีให้เห็น เช่น เชิญบรรณารักษ์ผู้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน หรือได้รับรางวัลจากการมีผลงานดีเด่นมาบรรยาย เล่าประสบการณ์การทำงาน อาจช่วยให้ บัณฑิตและมหาบัณฑิต เพิ่มความศรัทธาในวิชาชีพมากขึ้น

เนื่องจากงานวิจัยนี้ทำต่อเนื่องจากงานวิจัยใน พ.ศ. ๒๕๑๔ ของชุดtima สัจจามันท์ จึงขอสรุปข้อแตกต่างของผลการวิจัยทั้ง ๒ ครั้งด้วยตารางดังนี้

ผลวิจัยด้าน	ครั้งที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๑๔)	ครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๔)
<u>สถานภาพ</u>		
บัณฑิต	ส่วนใหญ่เป็นหญิง โสด	เป็นหญิงทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นโสด
มหาบัณฑิต	ส่วนใหญ่เป็นหญิง สมรส	ส่วนใหญ่เป็นหญิง เป็นโสดและสมรส จำนวนใกล้เคียงกัน
<u>เหตุที่เลือกศึกษา</u>		
<u>วิชาบรรณารักษศาสตร์</u>		
บัณฑิต	๑. ได้ศึกษาริชาการใช้หนังสือ และห้องสมุดในชั้นปีที่ ๑ ๒. เห็นคุณค่าในการนำความรู้ วิชานี้ไปประยุกต์ใช้กับ วิชาอื่น	๑. ชอบหนังสือและรักการอ่าน ๒. เห็นว่าอาชีพบรรณารักษะกำลัง ก้าวหน้า เป็นที่ต้องการของสังคม และหางานทำได้ง่าย
มหาบัณฑิต	๑. ต้องการเพิ่มวุฒิ ประสบ- การณ์ และความก้าวหน้า ในอาชีพ ๒. สนใจและสมัครใจเลือกศึกษา	๑. ชอบหนังสือและรักการอ่าน ๒. ต้องการเพิ่มพูนความรู้วิชาบรรณา- รักษศาสตร์ให้สูงขึ้น

สุวัฒน์ มุทธเมธา, การเรียนการสอนปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๒๒๔-๒๓๓.

ผลวิจัยด้าน	ครั้งที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๑๘)	ครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๔)
<u>ลักษณะการประกอบ</u>		
<u>วิชาชีพ</u>		
บัณฑิต	ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ ร้อยละ ๕๕.๐๘ ส่วนใหญ่สังกัด สำนักนายกรัฐมนตรี	ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ร้อยละ ๘๖.๒๗ ส่วนใหญ่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
มหาบัณฑิต	ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ ร้อยละ ๘๕.๖๖ ส่วนใหญ่สังกัด สำนักนายกรัฐมนตรี	ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ร้อยละ ๙๒.๕๑ ส่วนใหญ่สังกัดทบวง มหาวิทยาลัย
<u>เหตุที่ประกอบวิชาชีพ</u>		
<u>บรรณารักษ์</u>		
บัณฑิต	ต้องการใช้ความรู้วิชาชีพที่ ได้ศึกษามา	เป็นงานที่ถนัดตรงกับความรู้ความสนใจ มากกว่างานชนิดอื่น
มหาบัณฑิต		
<u>เหตุที่ไม่ประกอบวิชา</u>		
<u>ชีพบรรณารักษ์</u>		
บัณฑิต	ต้องการใช้ความรู้แขนงอื่นที่ เรียนมาและมีความรู้ความ สนใจมากกว่า	อาชีพอื่นรายได้ดีกว่า
มหาบัณฑิต	ต้องการประยุกต์ความรู้วิชา บรรณารักษศาสตร์กับการศึกษา ค้นคว้าและการประกอบอาชีพ แขนงอื่นที่มีความพอใจมากกว่า	เห็นว่าอาชีพบรรณารักษ์ไม่ก้าวหน้า และหางานที่ใช้ความรู้ทางบรรณา- รักษศาสตร์ยังไม่ได้
<u>การนำความรู้ไป</u>		
<u>ปฏิบัติงาน</u>		
บัณฑิต	ใช้ทฤษฎีภาคทฤษฎีและ บริการ ได้มาก	ใช้ทฤษฎีภาคทฤษฎีและบริการ ได้มาก
มหาบัณฑิต	ใช้ทฤษฎีภาคทฤษฎีและ บริการ ได้มาก	ใช้ทฤษฎีภาคทฤษฎีการวิจัยได้มาก

ผลวิจัยค้น	ครั้งที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๑๘)	ครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๔)
<u>กิจกรรมพิเศษและ</u> <u>การผลิตผลงาน</u> <u>วิชาการ</u>		
บัณฑิต	ร่วมกิจกรรมพิเศษร้อยละ ๖๐.๖๑ ผลิตผลงานวิชาการร้อยละ ๑๗.๖๘	ร่วมกิจกรรมพิเศษร้อยละ ๒๕.๔๔ ผลิตผลงานวิชาการร้อยละ ๑๓.๖๔
มหาบัณฑิต	ร่วมกิจกรรมพิเศษร้อยละ ๕๐.๐๐ ผลิตผลงานวิชาการร้อยละ ๔๓.๓๓	ร่วมกิจกรรมพิเศษร้อยละ ๔๓.๑๔ ผลิตผลงานวิชาการร้อยละ ๔๔.๗๔

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตและมหาบัณฑิตทุกระยะ ๓-๕ ปี เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าของบัณฑิตและมหาบัณฑิต ซึ่งมีผลสะท้อนต่อการปรับปรุงหลักสูตร การบริหาร และการดำเนินงานของภาควิชา
๒. ควรมีการวิจัยประสิทธิภาพของหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์แต่ละระดับ เพื่อผลในการปรับปรุงหลักสูตรในครั้งต่อไปของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๓. ควรมีการวิจัยเชิงศึกษาเปรียบเทียบ เกี่ยวกับความพอใจและไม่พอใจในงานที่บัณฑิตและมหาบัณฑิตปฏิบัติอยู่ เพื่อหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขในด้านต่าง ๆ
๔. เนื่องจากจุดประสงค์ของโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ คือ การผลิตบรรณารักษ์ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาปัญหาของผู้เป็นบรรณารักษ์ แต่ในด้านผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ก็มีปัญหาที่แตกต่างกันออกไป จึงควรทำการวิจัยสภาพการทำงานและปัญหาของผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในคราวต่อไป